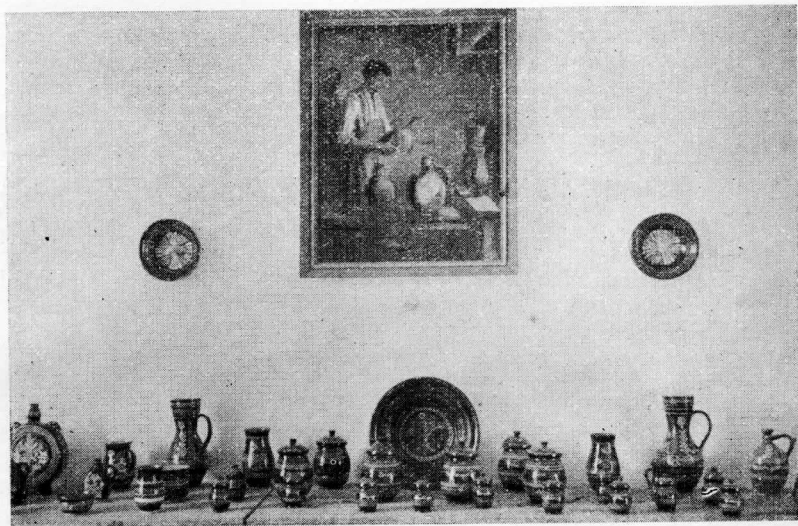

„A népművészet minden művészet édesanyja, a nép alkotó ereje, alkotó kedve, tehetsége, fantáziája ebben bontakozik ki legszebben.” A népművészet jelentőségét ennél tömörebben még nem fogalmazták meg. Nézzük hát meg egy rövid, áttekintő összefoglalásban, hogyan mutatkozik meg a népművészet ereje, szépsége és kölcsönhatása olyan megyében, mint Baranya, ahol háromféle nemzetiség él: magyar, délszláv és német. Természetes, hogy ez megyénk népművészetét színessé és sajátossá teszi. Hogyan fejlődnek megyénkben a népművészet egyes ágai, hogyan fejlődik tovább népművészetünk, merre halad az útja? Képes lesz-e továbbfejlődni az épülő szocialista társadalomban és kilépve egykori elszigeteltségéből, az egész néphez szóló, nemzeti művészetté változni? A népművészet a feudális elnyomás korszakában bontakozott ki és fejlődött *művészetté*, vajon tud-e tovább fejlődni, s mennyire tudja a *nép* művészetével meg-szépíteni a *társadalom* életét?

A felszabadulás utáni alkotások azt mutatják, hogy a népművészet nem sorvad el a szabad levegőn, ellenkezőleg: továbbfejlődik. A gyökeresen új gazdasági és társadalmi körülmények között kibontakozó népművészet, amellet, hogy *szerves folytatása* marad a réginek, más, jelentős tematikai és motívumkincsekkel gazdagodik: új mondanivalóknak, új érzéseknek megfelelő formák alakulnak ki, amelyek részeivé válnak a *baladó* népi hagyománynak. A kapitalista ipar és kereskedelem sok helyen elsorvasztotta a népművészetet. A kulturális forradalom során újabb kutatások indultak meg, melyek felelevenítik a népművészeti hagyományokat és továbbfejlesztik azokat. Táncolnak a népiegyüttesek, újra jár a szövőszék, korongol a fazekas, farag a pásztor, s megmarad a művészi, a szép, a nép életében. Nemcsak merev másolgatás, hanem továbbfejlesztő új gondolatok, új elemek gazdagítják. A nép kifejezi gondolatait, szabadon fejezi ki: életszerűek és igazak, — s az alkotó népművész mellett, mögött, mint mindig, ott áll az ihlető *alkotóközösség*. Népművészetünk csak így lehet hagyományokon felépülő, de ma is élő, eleven valóság, amely a közösség ízlése, igénye, elgondolása, művészi képzelete szerint alakul, változik és fejlődik. Igazán népi alkotásról csak ott és akkor lehet szó, ha azt népi közösség alkotta. Egész népünkre jellemző művészi alkotások, *sajátos tájegységi színezettel*. Állandó közösségi alkotás, hatás és kölcsönhatás, Baranyában a nemzetiségekkel kapcsolatban is: így van *gyökere* és *valósága* igazán a népművészetnek.

Nézzük meg közelebbről baranyai neves népművészeinket és a mögöttük álló alkotó népi közösséget, milyen művészi elemekkel gazdagították hazánk etnikumát.

Gerencsér Sebestyén, a Siklóson élt, 1955-ben elhunyt országoshírű fazekas. Művészetével sok örömet szerzett nemcsak Baranya lakóinak, hanem az egész ország érdeklődő dolgozóinak. Díszes tányéiraival, kancsóival, fűszertartóival, antikformájú korsóival, kedves gyermekjátékaival (gyüdi bika, madaras füttyölő) mindig részt vett az országos népművészeti kiállításokon. Ott is hirdette Baranya megye népművészetének gazdag-

Részlet a siklósi vármúzeum Gerencsér Sebestyén szobájából

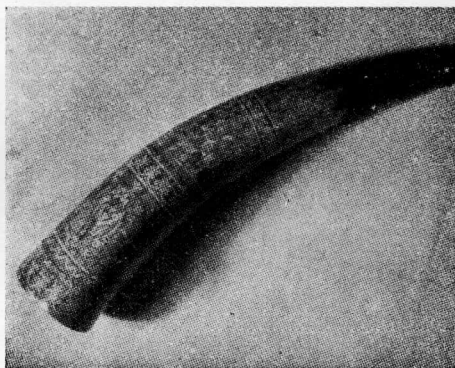
ságát: sötétbarna alapon élénkszínű, sárga, zöld, vörös írókás ornamentikájú kerámiáival. Művészte és híre hazánk határain túl is eljutott: Moszkva, Berlin, Kína, Párizs is ismerte nemesformájú alkotásait és szívesen vásárolta. Specialitása a karcsú-bokályok, az ország más részén ilyen formában ismeretlenek. Korsóinak antik formája, aprólékos mintájú, gazdagon írókázott díszítései, a magyar népi hagyományokhoz való hűséget mutatják, derűs színei életörömet sugároznak. Mázasedényeinek csillogó színei, s a minták gazdagsága, magas művészi és mesterségbeli készségről tanúskodnak. „Embörzsírral készül az agyag”, — mondja a fazekasközmondás. S valóban, a gölöncsérek, művészetükön kívül, erejüket is belegyűrik az agyagba. Így égett el, aránylag fiatalon, kitűnő népi alkotó művészünk, *Gerencsér Sebestyén* is.

Mohácson is dolgozik két fazekas népművész. Az egyik, korsóspecialista: *Horváth János*, — a másik fazekas, *Kulutáczy Mátyás*. Apjuktól, dédapjuktól örökölték a mesterségbeli készséget és művészetet, akik még dereglyéken szállították a szép és originális fekete máztalant, meg színes mázas agyagedényeket a Balkán országaiba. Ezt a kiforrott művészetet viszik ők tovább és fejlesztik a kor kívánalmainak megfelelően.

Érdekes itt megemlíteni, hogy *Sinkó András*, a Pécsi Porcelángyár dolgozója most készülő munkáiban felhasználja a népi díszítő és formamotívumokat, bizonyítva, hogy rengeteg kihasználatlan lehetőség rejlik még a népi színek, formák, díszítőelemek alkalmazásában.

F a f a r a g á s

A hagyományos virágminták mellett tematikus, figurális megoldások, a falusi élet egy-egy jelene, új, szocialista alkotómunka ábrázolása, a magyar nép történelmi múltjának, hősi korszakainak mozgalmas ábrázolásai, összefogva a hagyományos, népi virágmotívummal. Minden faragó népművészünk munkájának alapja és kiindulási pontja a népi hagyomány, de egyéniségüknek, tehetségüknek, sajátos elgondolásaiknak és képességeiknek megfelelően új művészeti, új tartalmi és új formai megoldásokkal fejlesztik tovább ezt a népművészeti ágat is.

Faragott szarukürt, id. Kapoli Antal műve

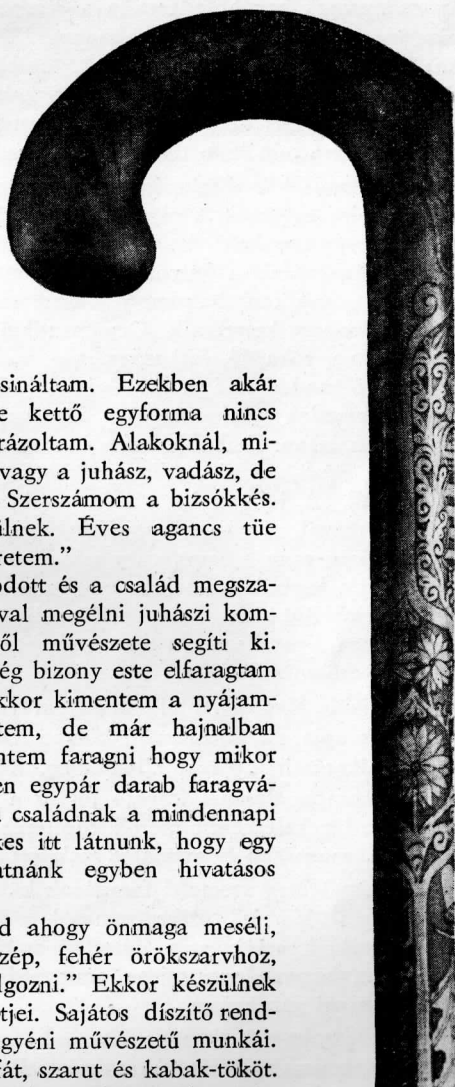
Itt külön meg kell emlékeznünk a két *Kapoli*-ról, s főként a Kossuth-díjas id. *Kapoli Antal*-ról (meghalt 1957. áprilisában). Ő a pásztorművészet magas művészi szintre emelője nálunk. Juházkodása mellett farag, eleinte csak unaloműző időtöltésből, később az alkotó művész igazi szenvedélyével. A faragást senkitől sem tanulta. Ahogyan maga meséli, 14 esztendősen, bárányrovásokon tanulja meg a faragást. Mikor delelőre

megy a falka, ő akkor farag. Eleinte viráglajtorkákat, aztán — mivel abban az időben minden háznál fontak — szépen faragott, mindig díszesebb rokkafákat. Később hangszereket: hosszú furuglákat, okorinát, flótát, klarinétot. „Tizenennyolcéves koromban zsebtükörfát készíttettem. Megvették őket. Amit csináltam, mindent elvittek. Senkitől sem láttam csinálni, mindent magamtól csináltam. Ezekben akár tulipános, akár rózsaminta, de kettő egyforma nincs bennük. Mind a régiséget ábrázoltam. Alakoknál, mikor készületben van a betyár, vagy a juhász, vadász, de történetet én nem ábrázoltam. Szerszámom a bizsókkes. Ezek vásott borotvából készülnek. Éves agancs tüe (töve) a bizsók nyele, ezt szeretem.”

Később, mikor megházasodott és a család megszorodott, nem tud hetedmagával megélni juhászi komenciójából. Nehéz helyzetéből művészete segíti ki. Önéletrajzában írja: „...én még bizony este elfaragtam mécsvilágnál 11—12 óráig is, akkor kimentem a nyájamhoz az akóba (akol), lepihentem, de már hajnalban 4—5 órakor megencsak bementem faragni hogy mikor elfogy a kenyér akkorra legyen egypár darab faragványom, amit eladhassak, hogy a családnak a mindennapi kenyerere meglegyen...” Érdekes itt látnunk, hogy egy hívatásos pásztor azt mondhatnánk egyben hívatásos alkotó.

Először fából farag, majd ahogy önmaga meséli, „amikor hozzájutottam egy szép, fehér örökszarvhoz, akkor csonttal is kezdtem dolgozni.” Ekkor készülnek színes ornamentikájú szarukürtjei. Sajátos díszítő rendszeréről szinte felismerhetők egyéni művészetű munkái.

Három anyagot használ: fát, szarut és kabak-tököt. A festéshez választóvizet, a karcolozás színezéséhez zsírral kevert kormot, vörös és ritkán zöld tintát. Karcolozás mellett domborúfaragást is alkalmaz, de karcolozással készült tárgyainál érte el a legmagasabb művészi színvonalat. Spanyolozást nem használt, s bár ő a dunántúli pásztorművészet legjobb

Karcolt
díszítésű bot

hagyományainak továbbfejlesztője s részben megteremtője is, a spanyolozást, mint technikát nem alkalmazza. Ennek igen kedves magyarázatát adja: „Egyszer, hogy spanyolozzak, delelőn jó, pattogós tüzet raktam nyárfából. Épp akkor csináltattam új kabátomat Göröggallon, azt terítettem alá. Ahogy dolgoztam, olvastottam, meggyulladt az új kabátom. Attólfogva nem csináltam többet spanyolozást!”

Motívumai: bár díszítményei jellegzetesen dunántúli pásztormunkák, mégis annyira egyéniek, s oly mértékben, hogy azonnal felismerhetők az általa faragott darabok. Az általános kiművelt ornamentika valami egy- séges alaphangot ad a karcolt és a domború ornamentikánál egyaránt. Egyiknél is, másiknál is némely elemet előnyben részesít, s így kettős díszítménycsoport keletkezik. Ornamentikájának legkedvesebb motívumai a neve, kutya, róka, ló, farkas, szarvas, vadász, juhász, magyar-címer, két szembenálló madár virággal, virágindák. Mindig más és más elrendezésben, hihetetlen gazdagsággal s a technika finomságával, más és más megfogalmazásban. Emberfigurái a juhász, a betyár, a vadász és nőalakok. Legtöbbjét profilban ábrázolja, csak néha úgy, hogy szembenéz, vagy szemben áll. A juhászt bő, redős gatyában, kampóval, tarisznyával, a betyárt puskával, gatyásan, a vadászt puskával szűk nadrágban ábrázolja. A nők virágot vagy kosarat, vagy mindkettőt tartanak kezükben. *Egyetlen* olyan kürtjét ismerjük, amelyen egy lovasalak is van, és ez a rajta lévő felirat szerint Rákóczit ábrázolja. Kapoli Antal kialakított ornamentikája tehát részben figurális, de a pásztorélethez kapcsolódó, részben növényi, mindkettő erősen stilizálva.

Az ifjabb *Kapoli Antal* (Ibafa) művészete ornamentikában *részben* követi csak apja díszítő elemeit, kompozícióiban eltér tőle, főként abban, hogy az alkotásait, apjával ellentétben, több felületre osztja. Különösen a kürtök komponálásánál látható jól ez a különbség. A felület felosztásában, s az így keletkezett mezők kitöltésében és művészi egymáshoz kapcsolásában, magasabb színvonalat alakított ki és ért el, mint apja.

Sárosác György személyi faragónak különösen dobozai szépek. Raituk csillagvirágos „hímzés”, őzike (mint pl. a Komszomol Főiskolájának küldött). Kupák, kancsók, szép délszláv motívumokkal: virág, inda, levél, folyondáros, hagyományos minta, amit dédanyja bekecséről néz le, egyéni elgondolásaival gazdagítva.

A faragásoknál kell megemlítenünk egyik baranyai bútordarabunk, a „szökröny” ornamentikáját. A szökröny Baranyában többnyire tölgyfából készült, szeg nincsen benne, csak facsapok kapcsolják össze alkotórészeit. Formája az antik római szarkofágra emlékeztet. Vésett motívumai hoz- zánk hosszú ázsiai vándorút során kerülhettek. Eleinte szimbolikus jelen- tőségűek, később azonban ez a háttér elhomályosodik és csupán díszítő- motívum jellegük van. Díszítései, a napkorong, félhold, csillagformák,

terének középrészét domináló fa (életfa), állatalakok, a termékenység, valamint az égi és földi világ összefüggését és örök körforgását szimbolizálhatták. A faragások gyakran festettek is, s mindenkor igen művésziek.

Megtaláljuk Baranyában a *tojáshímzésnek*, népünk művészi „kispasztikájának” alkotásait is. Az elliptikus felületre, minta nélkül, „fejből” „írja” rá a „tojásíró” asszony, az aprólékosan kidolgozott, finom mintákat, viasszal. Ezután kerül a tojás a piros festékbe. Festés után letörlik róla a viaszréteget, amely alól fehéren csillogva kerülnek elő a ráírt motívumok: szögfü, búzaverág, récetóp (talp), metéléses-ruzsza, vigályos, stb. Régebben a tojást nem bolti festékkel, hanem hagymahéjfézzel színezték rőtbaránára, s azután szalonnabőrkevel fényesítették csillogóvá.

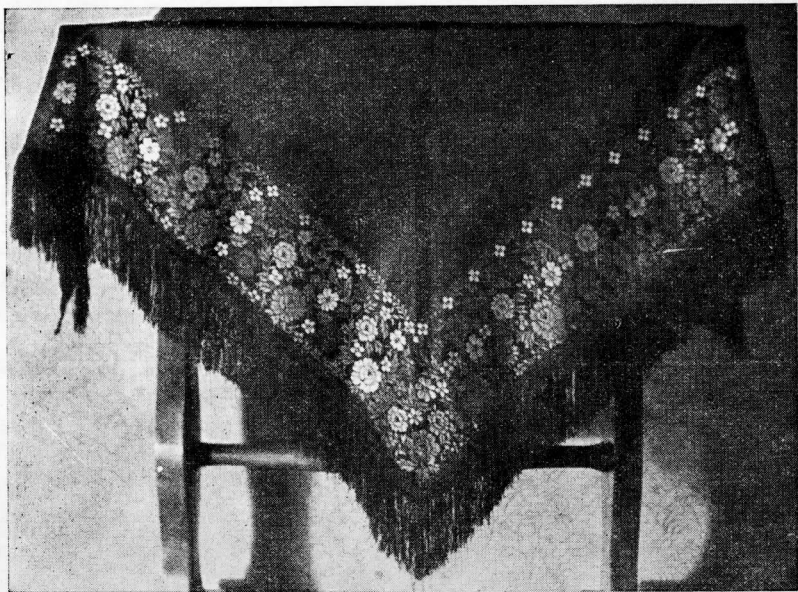
Szökröny ornamentikája

Szövés, hímzés

A szövés és hímzés a magyaroknál és délszlávoknál egyaránt a legmagasabb művészi fokot érte el, szinte képszerű szépségével. A németek gyapjúsövése jó és tartós, de művészeti igénytel nem lép fel, csak a praktikumot szolgálja.

Az *Ormánságban* forgatásos-vászonnak hívják a szépen cifrázott, megmintázott vásznat. Nehéz és művészi munka a fölszedett fonalszálak közé tolt deszkalap *forgatása* a kívánt minta szerint, és igen nagy figyelmet igényel, különösen ha még a nyüstök számát is 18–20-ig szaporítják. Szép mintáik: a *gyűrűs-vászon*, szabályos távolságban beleszótt kerek gyűrűkkel; a *méhlépes*, méhléphez hasonló cifrákkal; a *hengörös*, szalagszerű, színes díszek; a *tüskörözsás*, többszínű selyemszálból szőtt, apró-

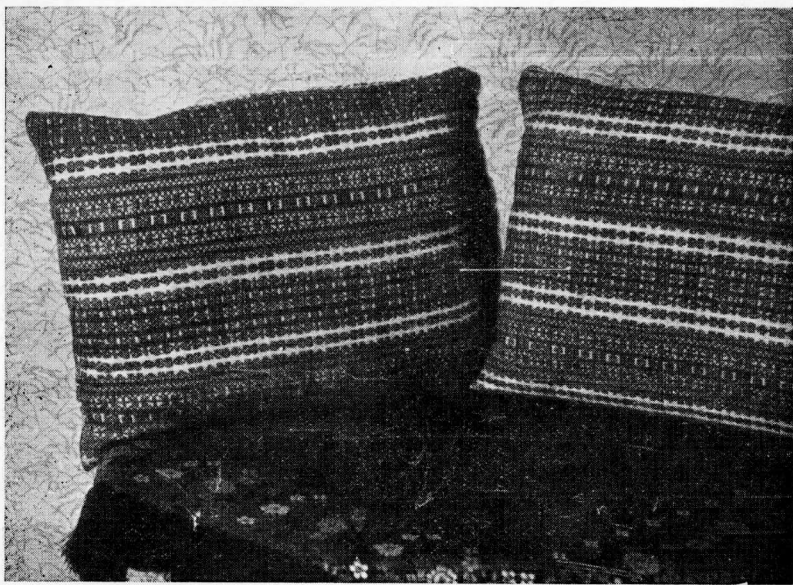
nagyobb, ölelkező leveles rózsák: *tőfaleveles*, vagy *makkos*, *fenyerleveles*, *rozsmaringos*, *tulipános*, *szögfiés*, vagy egyszerre több virágkompozíció együtt, ahogyan a pillanatnyi művészi kedv és képzelet teremti. Terítőik, törölközőik, abroszaik szélét kivarrják, s néha kétsorososan is kirostozzák. *Szegdőlés*, *burkolás*, *szávonnyázás*, *csipkőzés*, *gyöngyézés*, *bímzés*, a változtatott s az anyag és alkalom meghatározta *kivarrások*.

Baranyai bímzett kendő

Zengőalján is minden nő szó és fon. Kukoricatörés után beállítják a szövőszéket a lakószobába, s a tavaszi mezőgazdasági munkák megkezdéséig kihallik a házból csattogása. Valaki mindig „ül a szüőben”, a ház 14 éves lányától a 60 éves szülikéig felváltva. Használati vásznon kívül (férfi-, nőiing, gatyá, pendely, zsák, stb.) gyönyörű tarkahímű terítőket, abroszokat szőnek, színpompájuk is megkapó. Motívumaik: a kis és nagy csillagok, rozetták, violák, tulipánok, furcsacsőrű, hosszúfarkú madaraik, páros galambjaik, piros, fehér, fekete színekben, művészi változatosságban és szép térkitöltő, girlandokkal körülfogott kompozíciókban mutatkoznak meg. *Rakott-bímjeik*, mint népviseletük is, a sárközível mutat közeli rokonságot.

A délszláv szövésben és kézimunkában az alsószentmártoni *Maticsánec* Márkné és *Csupics* Lukácsné vezet. Maticsánecné (a népművészet mestere) anyja boszniai mintáin kezdte, s ezt a hagyományt fejleszti tovább saját kompozícióival. Motívumai: madarak, rózsák, csillagok, törökös, stilizált ornamentikák, a szivárvány minden színében ölelkeznek szép összhangban gyapjúszőtteseink, abroszain, faliszőnyegeink; ez a dél-baranyai táj mintákba varázsolta lelke, festői tarkaságával. Munkáit Pesten túl is ismerik (pl. Komáromtól rendelt faliszőnyeget művelődési háza számára), sőt a külföld is vásárolja.

Baranyai szőttesek

Csupics Lukácsné mestere a sokác-baba művészi készítésének és a díszes *kongyáknak* (hagyományos fejdísz). A régi, délszláv díszítőelemek, motívumok közös gyökerét keresi a hímzések, rajzok, szőttesek, fejdíszek tematikájában. Feldolgozatlan, gazdag terület ez: *régi* és *ma is élő!* Hiszen ezen a vidéken (Pécsudvard, Pogány, Szalánta stb.) *ma is él a régi nép*-viselet, színeivel, hímzéseivel ékesítve.

A népviselet népművészet, mert a nép saját ízlése szerint évszázadokon át alakította ki. Nemcsak alakította, formálta, de a maga társadalmi és gazdasági körülményei folytán, a múlt századig ennek anyagát (vagy nagy részét) is maga termelte. A ma hordott népviseletek az 1800-as években alakultak ki, de ráépültek az ezt megelőző, *ősibb* hagyományú népviseletre. A kapitalizmus kialakulása előtt egy-egy község, vagy vidék (tájegység) sokkal inkább zárt közösség volt, mint ma. A nép mindig önmagához formálta viseletét, benne nemzeti sajátosságait juttatta érvényre, és így a népviselet nemcsak külsőség, hanem a nép egy rétegének *kifejezési* formája is. Ma a népviselet a hagyományokhoz való ragaszkodást jelenti. A társadalom alakulásával a viselet is alakul. Megtartja népi értékét és nemzeti jegyeit, de új, mai értékeket is hasznosít helyes irányban.

Az Ormánságban a nők népviselete a bikla, amely fehér, alatta a ránkolt, bőujjú, „tászlínyos imög”, anyaga kor szerint változik; a kötény széles, biklahosszúságú, tarka-szín pompás. Idősebbeknél és gyászoláskor az ormánsági népviselet tisztafehér. Fejükön hagyományos szép, színes „fékötő”, később színes selyem, öregeknél fehér keszkenyő.

A férfiak 2–3 szélből készült, alól kirojtozott gatyát hordtak, hozzá „bornyúsájú, szélösüjű imögöt”, amely elől szépen ki volt varrva, szávo nyázva. „Magyar nadrág” csak 50–60 évvel ezelőtt tűnt fel, s akkor is ritkán. Kis, rövid kabátjuk a „leves”, — téli melegítő, a szép szűr rúzsákkal, posztótulipánokkal, apró tükrökkel ékesítve; innen a „tükrös-szűr” elnevezés. Festői viselet.

A hosszúhetényi női viselet is szép, szín pompás, sokban hasonlít a zengőaljaihoz. Szép a fekete selyemvállkendő a tenyérszerű széles rojttal, vagy csipkével, sokszínű kázmír vagy ternószoknyájuk, s fejükön apró viaszrózsákkal, csipkével, szalagokkal ékes fejdísz.

Az ősi sárközi népviselettel szinte teljesen megegyező a zengőaljai (Pécsvár, Zengővárkony, Nagypall) női népviselet. Meglepő, díszítő elemeinek szín- és mintagazdagsága. Kötényükön széles selyemrost (rojtozás), kivarrása fehér, piros, kék virágok, sűrűzöldelő levelek között. Szoknyájuk köznapon tarka ternó, kázmír; ünnepen csillogó, napszínű selymek, brokátok, bársonyok. Vállukon apró mintás, lángoló színekkel tarkázott selymekendő igen széles rojtozással (rost). Még a nótába is belekerült:

*Nincsen széle a selymekeszkenyőmnek,
Nincsen kedve a kedves szeretőmnek.
Vöszök olyan keszkenyőt, hogy széle lössz,
Tartok olyan szeretőt, hogy kedve lössz.*

Lábukon az élénkszíni harisnya „bibbancsokkal” kivarrva (tarka, másszíni göböcskék), s az egész megjelenés ősi és festői hatását megköszorúzza a „parittyafékötő”: fekete alapon kiragogyó fehér virágkivarrás (rózsák, szöfkék, napok, csillagok kompozíciója) lefogva a fejre, színes szalagokkal és csillogófejú tűkkel („csölpös-tű”). Ezt a viseletet ma is hűséges ragaszkodással hordják fiatalok, öregek egyaránt (az öregek sötét színekben).

Népköltészet – népzene

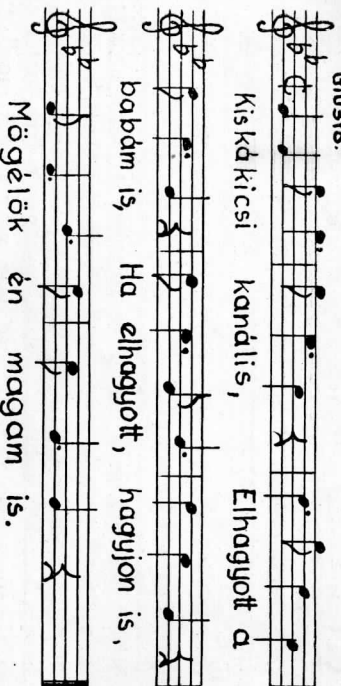
A népi kultúrának ez a csodálatos szépségű és gazdagságú területe, ugyanazt az elvet bizonyítja, amit egyéb népművészeteknél is kiemeltünk, ti. a *közösségi* ízlésen belül az egyén alkotó és alakító szerepét. Itt is azt látjuk, hogy a *kollektív* stíluson belül az egyénnek milyen fontos alakító, stílárisan alkotó szerepe van. Valóban igaz, amit Gorkij mond: „a nép igazi története ismeretlen maradna a népköltészet nélkül.” Beledalolták ebbe örömeiket, bánatukat, elnyomottságukat, a prozódia és dallamnak szépséges, egymásbaillő összefonódásában. Olyan volt a mi népünk, mint a szegény, árva gyerek, aki hol halkán, szomorkásan dúdikal, hol meg vidámban, a sajátmaga biztatására, hogy nagyon el ne keseredjék. Dalaikban a finom, mély, hasonlatokat-kapcsoló, bánatos poezistól a huncutkodó játékosáig minden megtalálható. Ehhez alkalmazkodva, a dallam ősi pentaton, vagy újabb mixolyd jellegű. Tájégségünként, a hely szűkössége miatt, csak egy-egy dalt közölhetünk ízelítőül a Baranya megyei népdalkincs gazdag tárházából. Ehhez a változatossághoz szép, új színt adott még a földreform során 1945-ben ide telepített székelyek (Hidas, Bonyhád, Palotabozsok) ősi, magukkalhozott népdalanyaga.

Zenélés terén megyénk népe önálló volt. Csaknem minden falunak volt saját népi-zenekara a falu parasztaiból, paraszti vezetéssel. *Zengővárkonyban* pl. az 1956-ban, 82 éves korában elhunyt, teljesen vak Rózsa Sándor volt a jó zenekar szervezője s vezetője. Őmaga is nemcsak furulyázott, cimbalmozott, de ismerte és *tanította* társainak a hangjegyeket és hangnemeket. Hívták is őket távolabbi községekbe is, lakodalmakat „kizmuzsikálni”. *Hosszúhetényben* ma is erős és viruló népi együttes működik saját zene- és énekkarával, táncosaival s helyi komponálású népi mesejátékával. „Csalóka Péter” a címe, s a furfangos parasztlégény sok kedves mókával mutatja be, hogyan jár túl a gonosz földbirtokos kapzsi eszén. Vezetőjük Csánki Lenke, egyesíteni tudta a művészi játékban a fiatal és idősebb korosztályt, ami játékukat színessé, sokoldalúbbá s hagyományosabbá varázsolja.

Legősbibb hangszerük a citera (citora). „Legelterjedtebb népi hangszerünk” mondja róla Kodály Zoltán. Minden faluban (s a munkaterületek megváltozásával még munkásszállásokon is) megtaláljuk. Baloldalan

Baranyai népdalok

Giusto.

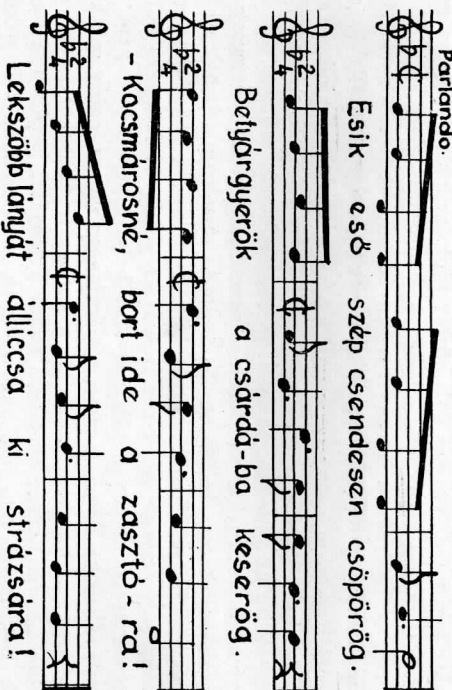

/Kákics./

Kákács

/Kiss Géza gy./

Parlando.

/Hosszúhetény./ Berze Nagy János gy./

Hosszúhetény

Parlando.

Megé-rett a fekete gesztinye.

Földre lehajlott a leve-le.

Csalfa volt a kisangyalom szöme Másra kacsinga-

tott vele, De én azér' nem átkozlak, Nemis sírok

utánad bánatimba' Csak azt mondd meg hozol-e koszorút,

Ha meghalok a si-rom-ra

/Zengővárkony/ /Sz. Szabó Lászlóné gy./

Zengővárkony

van a 4–5 „kótahúr”, alatta a „kótafa” és rajta a „kóta”, vagyis a rovát-kák. A kótahúrokat fadarabbal a rovátkáknál leszorítva, tollal pengetik. Kipengethető a mixolyd D-hangsor (d, é, fisz, g, á, h, c) kb. másfél oktáv terjedelemben. A kótahúrok D-re vannak hangolva, de vannak újabb „kromatikus” „citorák” is, még egy kótafával, ahol színezőhangok is fog-hatók, s ügyes játékos terceket, sexteket is fog a kótafán két ujjal. Vannak rajta vendég-húrok is, ezek is D-re, de egy „vastagabb” mély D-re vannak hangolva, ez képviseli a „nagybögöt” és egy G hangolású a „kisbögöt”. Hangsúlyt és ritmust adnak a játéknak, hangját erősítik telítik s csak úgy zeng tőle a „citora-zenekar”. Ezen alapszik a *felsőszentmártoni* délszláv pengetős zenekar szép játéka, mely rendszeresen hat taggal működik. Mecseknádasdon jó harmónika-zenekar működik. Hásságyon német fúvós-

Tempo giusto.

Lehajoltam, kiesett a tearózsa a ke-
 zemből. Az a kislány, kit szerettem, kitagadott a szí-
 véből Ha kitagadott is, mégis ő az árva ;
 Jaj, de szépen muzsikálnak a nagypalli nagy kocsmába.

/Nagypall/ /Sz. Szabó Lászlóné gy./

Nagypall

Tempo giusto.

Má Mohácson megócsút a pá - lin - ka,
 Egy liter - nek száz korona az á - ra.
 Gyertök, fíjók, itt a litrös igyatok!
 A lányomná rögge - rögge - lig mulassa - tok !

/Mohács/ /Schneider Lajos gy./

Mohács

zenekar, Véménden igen jó német népi énekkar, amely a hagyományos régi német népdalokat énekli tiszta, jó felfogásban.

Sorolhatnánk még tovább megyénk népművészeti gazdag szépségeit, de egy-egy villanásnyit mutathattunk csak meg belőle, baranyai példákkal is igazolva Kodály Zoltán megállapítását: „A nemzet névtelen tömegeiben nemcsak hatalmas anyagi és erkölcsi erőtartalék rejlik, hanem leg-sajátosabb kulturális, művészi értékeinek is elsősorban a nép letéteményese”.

$\text{♩} = 96$

Es-te nem jó sárga cipő-be járni,
min-den kislány ablakjánál megáll - ni,
minden kislány ablakja-nál megáll - ni

/Palotabozsok/ /Domokos Pál Péter gy./

Palotabozsok

A baranyai magyar, délszláv és német parasztság népművészetének változatos, színes képzeletvilágával így emel szinte természetes, de igézetes egyszerűséggel költői égboltot mindennapi munkás élete fölé, sajátmaga és minden megértője gyönyörűségére. Hogy ebből mennyi sajátosan baranyai, a további néprajzi kutatások fogják elmondani.